

Revista de revistes

CAHIERS DE CINEMA

Nº 339. Setembre de 1982

El número de setembre de Cahiers de cinema publica una entrevista amb el realitzador francès Claude Chabrol. El fet simptomàtic és que Chabrol no havia estat entrevistat per la revista des de, segons ells, 1962. Els primers moments del diàleg són com una mena d'exorcisme sobre un cert sentiment d'injustícia per part de Cahiers envers Chabrol. L'entrevista s'enceta, doncs, amb una reflexió de Chabrol sobre la crítica cinematogràfica i, concretament, sobre la revista. Els redactors de la xerrada deixen, sense aparent intenció, que el cineasta expliqui les seves dificultats per a llegir els textos que publicava Cahiers. Els redactors deixen que Chabrol reivindicui un esperit naïf però, alhora, no amaguen una certa mea culpa per pràctiques d'anàlisi amb un alt nivell de cripticisme que sembla cercar el rigor en l'ús d'un argot corporatiu.

El número conté, de més a més, un estudi i una entrevista amb John Carpenter. Cahiers destaca en Carpenter la creació d'una sintagmàtica de la tensió al cinema, d'una pràctica de narració feta amb pres-

supostos de producció semblants als de la clàssica sèrie B. Cahiers, cada cop més atent a Hollywood, publica un reportatge sobre fabricants de màscares nord-americans que han servit a produccions com La guerra de las galaxias o Halloween: màscares que ja s'han incorporat al «folklore nacional» i que han estat emprades en robatoris i altres afers menys de ficció.

El darrer gran article del Cahiers de setembre és l'inici de la publicació d'un petit diccionari del cinema independent de Nova York, un diccionari que supera la simple definició de mots i intenta, a través del llenguatge, viatjar per un determinat món cultural.

Tomás Delclós

COMMUNICATION ET LANGAGES

Número 52. 2n. Trimestre de 1982

A diferència del que és habitual en aquesta publicació, el número que comentem està dedicat a l'actualitat francesa, sobretot pel que fa a l'edició de llibres.

Com ja és costum en les darreres publicacions, aquest número s'inicia amb la publicació dels «Carnet de notes de Jacques Mousseau». Mousseau —actual cap del Departament d'Emissions juvenils i de la Programació de les tardes a TF 1— ens ofereix informacions molt precises entorn l'àudio-visual arreu del món. De primer, fa esment de les anàlisis quantitatives realitzades a França entorn l'aparició dels líders polítics francesos en la darrera campanya electoral per a la Presidència francesa. Hi estudia l'impacte sobre l'audiència televisiva francesa, els índexs d'audiència i

de satisfacció, els mots més utilitzats pels líders polítics de la dreta i de l'esquerra política francesa i l'evolució de l'índex d'aparició dels caps dels partits polítics en la programació televisiva.

Mousseau segueix amb una informació acurada sobre la privatització de la televisió per cable i la televisió amb pagament d'un canon econòmic en tot el territori canadenc, autoritzat ara fa sis mesos. També dona notícies entorn la construcció —ara sembla que definitiva— de la televisió per cable als E.U.A. endegada amb una forta competència entre l'ABC i la CBS, les quals volen aconseguir una programació paral·lela a la programació convencional. Una novetat: mitjançant la posada en funcionament d'aquest sistema televisiu alternatiu s'estan introduint, per primera vegada, programes produïts a Europa que semblen tenir una gran audiència a Nord-amèrica.

Mousseau acaba la seva secció amb una descripció del sistema televisiu al Japó i un breu, però molt interessant, informe sobre la futura televisió per satèl·lit a Europa: els problemes tècnics que aquest nou canal tecnològic posa als estats emissors, les zones de difusió que semblen dissenyar-se actualment, els projectes sobre el contingut de la nova programació (que sembla que se centrarà en la difusió de grans espectacles). L'informe acaba amb els estudis que s'estan fent a França i Alemanya sobre les possibles conseqüències culturals i polítiques d'un sistema comunicatiu d'aquesta naturalesa.

El capítol dedicat al llibre s'obre amb la publicació de l'article «L'énergie du texte», que corre a càrrec de Louis Timbal-Duclaux. És original en el contingut i en la forma. Aquest treball té com a punt de

partença les discussions realitzades en una trobada interdisciplinària feta al setembre de 1981 a Stanford (Califòrnia), dedicada al pensament sistemàtic. Louis Timbal-Duclaux divideix el seu discurs en quatre grans apartats: el pensament filosòfic, el pensament econòmic, lingüístic i el de l'enginyeria. Tots quatre es refereixen a les nocions d'energia i d'informació, observant els paral·lelismes establerts en l'evolució d'ambdós conceptes en el pensament occidental. Es tracta d'una reflexió que sorprèn per la seva originalitat i suggereix idees interessants i atractives malgrat un cert deslligam entre elles. És un article bicolore, sense una estructura gaire definida, on l'energia i la informació (hi trobem les nocions de text i estil) són observades en llurs diferències i semblances.

Té molt més interès l'article «Cent mille francs pour une couverture», d'Henri de Montand. Aquest article té com a origen de la reflexió d'una col·lecció de llibres de la casa editora Hachette, que a França ha esdevingut una veritable institució cultural «Le livre de Poche», amb un premi de cent mil francs. A partir d'aquesta anècdota, Montand reflexiona entorn la història més recent de la presentació gràfica del llibre francès des dels anys quaranta fins ara. Aquesta història és referida, sobretot, a l'estudi del llibre de butxaca i a les seves característiques gràfiques més específiques, així com als trets formals que l'han definit com un tipus de llibre molt caracteritzat i que ha posat a l'abast del gran públic la cultura clàssica. És un article molt interessant que mai no perd l'interès, malgrat que es refereix al mercat francès. El llibre, sens dubte, és el mitjà de comunicació més present entre nosaltres, però ensems més inconegut.

Resseguint els estudis bibliogràfics que es publiquen en aquest número de C. et L. ens trobem amb l'article «Nouveaux regards sur l'antiquité de notre écriture» de Ladislav Mandel. Aquest professor francès ens ofereix una visió de conjunt de l'evolució de l'escriptura des de l'antiguitat fins als nostres dies, per a una millor comprensió del món escrit i de la funció de la lectura en el món actual.

Fa un repàs molt interessant de les diverses escriptures sorgides a l'antiguitat, tot observant un seguit d'hipòtesis sobre les seves funcions socials i culturals. La descripció de Mandel no es limita a una simple descripció històrica, sinó que recull els canvis formals de l'escriptura a través dels temps. Com és lògic, la tasca descriptiva de Mandel es clou amb l'aparició del llibre imprès com a objecte fonamental de comunicació i d'heretatge cultural. També, com és lògic en tot estudi d'aquesta mena, Mandel no resisteix a parlar-nos del món àudio-visual i de les noves tecnologies que semblen haver escomès l'escriptura impresa, com a conseqüència d'una societat tecnològica basada en l'automatització progressiva de tots els àmbits socials i econòmics.

Entorn l'actualitat del llibre francès, Antoine Spire publica l'article «Pour libérer le livre en France», en el qual es descriu el perquè de la forta davallada que està experimentant el tiratge i la lectura de llibres a França. L'existència de grans trusts d'edició, la manca d'un públic lector estable i sotmès a les modes bibliogràfiques, les limitacions de la indústria del llibre a la creativitat, la competència d'altres mitjans de comunicació més gratificants, amb un esforç mínim de recepció, i la crisi cultural que ens afecta són algunes de les claus que

Spire proposa per a explicar la crisi actual de la producció del llibre francès.

Resseguint l'actualitat francesa en el món de la comunicació és força interessant la lectura del text de Michel Jaumet «Le "point", un New-Magazine a l'état pur», on se'ns dóna notícia del canvi d'empresa d'aquest setmanari francès que ara vol ser una revista independent que defuig l'acció de qualsevol grup de pressió que pugui comprometre el seu relançament. Jaumet, a més d'oferir-nos una visió històrica dels setmanaris d'informació general més importants de França, fa una descripció molt completa de Le Point, referint-se a l'accionariat, les fonts de finançament, l'estructura de la redacció, el tipus de publicitat publicada a les seves pàgines i l'actual incidència de les revistes franceses amb més tiratge en l'audiència actual.

Com a cloenda es publica l'article «Plaidoyer pour une industrie Française du dessin animée», escrit per Jacques Mousseau (del qual ja hem parlat més amunt). Es tracta d'un article conjuntural, que estudia com cal organitzar una indústria del dibuix animat a França per a trencar la total dependència francesa respecte a les indústries japoneses i nord-americanes. És interessant d'observar com Mousseau lliga el relançament de la producció de dibuixos animats francesos amb la defensa de la indústria de joguines i el relançament de la discografia infantil, considerant-los com a parts d'un tot industrial i cultural.

Com ja és corrent, aquest número de C. et L. es clou amb la publicació de diverses notícies bibliogràfiques i d'alguns debats acadèmics oberts en les escoles gal·les de grafisme.

Enric Sopera

Centre d'Etudes Transdisciplinaires,
Sociologie, Antropologie, Sémiologie
—CETSAS—. École des hautes
Études en Sciences Sociales.

El número 34 de la revista *Communications* està dedicat monogràficament al tema de la figuració. La figuració en l'art plàstica ha estat objecte d'estudi de diferents disciplines, des de l'estètica fins a la iconologia (vegeu, en aquest sentit, les obres de Panofsky, Damisch, Francastel, etc.

L'obra d'art no és un mitjà amorf, ans al contrari, és de la mateixa obra que procedeix la formació sui generis d'un cert món, fent encreuar codis, tant al·legòrics com mundans, mitjançant unes característiques específiques: el grafisme, el cromatisme... Pictòricament tota figuració és tant una escriptura, en el sentit ampli del terme, com una impressió de codis simbòlics als quals pot fer referència.

En alguns dels estudis que recull aquest número és molt notable la influència de la teoria semiòtica greimasiana, en concret els de Eric de Kuyper i Emile Poppe, Jean-Marie Floch, Denis Alkan i el de Pierre Boudon. En aquests articles hom pretén, si més no, d'establir un metallenguatge projectable sobre tota manifestació estètica.

Eric de Kuyper i Emile Poppe, a «Voir et regarder» tracten de delimitar definitivament els conceptes «veure» i «mirar». Prenent els conceptes «panorama» i «diorama» (vegeu Michel Foucault, Surveillet et punir, Ed. Gallimard, Paris, 1975, p. 218) es proposen de fer l'estudi de quatre organitzacions espacials segons els criteris perifèric versus central i englobant versus englobat.

L'anàlisi del quadre de Cézanne Baigneurs, que fa Pierre Boudon¹ en «Le chiasme cézannien», té com a punt de partença un estudi de la figura i el fons, la delimitació --és a dir, com el pintor defineix el contorn de les figures--, els contrastos, la profunditat, els volums i l'enquadrament. Pierre Boudon cerca de definir un metallenguatge que permeti donar compte de la representació més enllà de les diferents substàncies, és a dir un conjunt de fórmules, lingüístiques o no, capaces de circumscriure el problema de l'expressió d'una figuració amb el seu investment semàntic o contingut amb indiferència de la matèria.

El doble objecte de l'estudi de Jean-Marie Floch «Kandinsky: sémiotique d'un discours plastique non figuratif» és, tot estudiant el quadre *Composition IV* de Kandinsky (1866-1944), en primer lloc, d'establir les diferents etapes d'estudi semiòtic d'un objecte visual plu quan no és figuratiu, mitjançant la segmentació i constitució de les unitats significants. A més a més, amb l'establiment d'un sistema de sentit semi-simbòlic pretén de mostrar que una lexicalització de les unitats de manifestació és possible. En segon lloc Floch fa l'estudi d'un quadre històric no solament en l'obra de Kandinsky —pintor rus que fou un dels iniciadors de l'art abstracte—, sinó també en el discurs pictòric del principi de segle.

Denis Alkan, a «Sculpteur: notes à partir de Brancusi» fa la interpretació d'una sèrie d'escultures¹ executades per Brancusi (1876-1957) entre 1917 i 1925, conegudes sot el nom de Coupes. Alkan utilitza la

¹ Del mateix autor, vid.: *Introduction à une sémiotique des lieux*, Presses de l'Université de Montréal, Montréal, 1981.

teoria greimassiana encara que reconeix que no disposa de tots els conceptes necessaris per a analitzar els objectes plàstics.

«L'índex de Michael-Ange» de Daniel Arasse es un estudi de l'índex en l'obra Moïses. La tesis que manté és que l'índex es deu considerar com un signe, funciona com a tal, però per saber-ne el sentit cal inserir-lo en la sèrie on apareix.

François Siguret, a «Jean-François Nicéron: le dess(e)in politique» fa un estudi de la perspectiva segons la proposició V del 4t. llibre de la perspectiva curiosa de Jean-François Nicéron (1613-1646).

«Pour une théorie de la désignation en peinture» és el subtítol de l'article de Mar Eli Blanchard «Natures mortes». El corpus d'anàlisi són els quadres de Cotan Coing, chou, melon, concombres i de Rubens Philopoemen reconnu par une vieille femme. L'autor extrapola el deictic de la teoria lingüística a la representació pictòrica.

«La description du tableau et le sublime en peinture» és el títol de l'article de Louis Marin². En aquest l'autor pretén respondre a dues preguntes: a) com el quadre representa el que sembla irrepresentable: el sublim i b) com el discurs descriu el quadre.

L'últim article d'aquest número és el de Rosalind Krauss de la National Gallery of Arts de Washington que porta per títol «Grilles», i que vol ésser un estudi històric.

Finalitza aquest núm. 34 amb el recull de les activitats del CETSAS en 1981-1982: investigacions, llista de publicacions entre juny del 1980 i juny del 1981, ensenyament a l'École des Hautes Etudes en Sciences Sociales, conferències i col·loquis.

Miquel Rodrigo

² Del mateix autor, vid. *Estudios semiológicos* Ed. Alberto Corazón, Madrid 1978.

COMUNICAZIONI SOCIALI

Núm. 1, any IV, gener-març de 1982
Escola Superior de Comunicació Social de la Universitat Catòlica de Milà.

Aquesta revista ens ofereix com sempre un assaig sobre un aspecte específic dins l'ampla gamma de temes de comunicació, i unes ressenyes de temes més específics.

L'assaig d'aquest número és a cura de Laura Bellavite i es titula «El carnaval a Milà en el cinc-cents». Es tracta d'un estudi del carnaval milanès del segle XVI a través de l'examen d'una variada documentació.

Com a resultat d'aquesta recerca se'ns presenten dues cares de la festa: l'una popular, espontània, vital i una altra de culta molt més formalitzada. Cadascuna de les cares té, com és natural, llurs característiques pròpies i llurs finalitats específiques.

Es tracta d'un estudi que permet posar unes bases que podran servir per a trobar quin ha estat el camí de les formes espectaculars damunt les quals intentar una explicació del camí que han seguit les formes espectaculars de la nostra cultura. Unes formes que han anat evolucionant des del Renaixement fins a la creació del teatre modern.

Des de dins d'aquesta visió històrica, hom pot veure que el teatre modern està pregonament arrelat a un horitzó ritual prenyat d'esdeveniments dramàtics.

Cal notar que la revista present és de les poques que tracten temes de comunicació en el sentit més ampli del mot, car, ultra els treballs sobre els mitjans massius, inclou, tal com en l'article que ens ocupa, la temàtica d'un mitjà no tecnològic com és el teatre. Tot seguit, sota el títol genèric de «La nova galaxia dels sistemes de comunicació», trobem un conjunt d'articles que

314 tracten diversos aspectes de les noves tecnologies i el seu impacte en el món de la comunicació social.

Federico Bianchessi Taccioli dedica un treball a *Le voci da tre convegni* (Torino, 1981). Es tracta d'un article en el qual s'analitza l'impacte que provocaran en el camp de la comunicació els nous sistemes editorials. Analitza com la premsa rep les noves tecnologies i com s'hi hauria d'anar adaptant.

Francesca Maschietto, Danila Petacco, Cristina Moscatelli, «Venezia, 1981 Nova dimensió televisiva». Aquí hom analitza com les recents tecnologies afaiçonen un nou model de desenvolupament de les telecomunicacions. Tracten també el problema tan actual de la participació i l'accés a la televisió del futur.

Renata Anelli i Mino Lasorsa, «La memòria electrònica: ús, accés i control democràtic» (Milà, 1981). Aquest treball tracta d'un tema que també interessa vivament l'opinió pública dels països desenvolupats. La memòria electrònica té i tindrà encara més unes possibilitats gairebé infinites de recordar informació. Això planteja el problema del manteniment de la «privacitat» dels ciutadans en la nova societat informatitzada. Aquesta «privacitat» sembla que només serà garantida pel control, de part de la comunitat, dels mitjans informàtics.

Francesco Carassa, «Els aspectes tecnològics. Panorama de la tendència». Es tracta d'una descripció comentada de les noves tecnologies en el camp de la comunicació.

Finalment tenim en aquesta segona part de la revista un treball d'Adriano Bellotto, titulat «La Nova Tecnologia. Entre riscos i avantatges», en el qual s'analitza breument el tema de les noves tecnologies en

els seus aspectes positius i negatius, encara que d'una forma molt descriptiva.

Jordi Berrio

CHASQUI. Revista Latinoamericana de Comunicació.

Segona època 1981. Publicació de CIESPAL

La revista Chasqui, dirigida per Luis E. Proaño, inaugura la seva segona època tot manifestant els objectius següents: «Chasqui espera convertir-se en un lloc de convergència de l'ampli i intricat món de la comunicació. Les seves pàgines restaran obertes als professionals, catèdràtics i investigadors, com el correu autòcton i conscient que planteja interrogants, formuli solucions, contraposi alternatives i opinions amb sentit autèntic de crítica i recerca incansable del camí propi que desitja descobrir Llatinoamèrica».

Recordem als lectors que aquesta publicació tingué una primera època des de 1972 a 1978 i que ara ha reprès la seva publicació amb l'ànim de mantenir-ne la continuïtat indefinidament.

En general, resta clara la voluntat de la publicació de servir el conjunt de comunitats que componen una pretesa entitat llatinoamericana.

Si repassem els exemplars publicats, podrem veure una preocupació pels temes de la dominació transnacional, la comunicació democràtica i per tot allò que representi alternatives a l'ordre internacional de la informació, així com, evidentment, a la realitat dels països que componen aquesta àrea.

Al número que comentem hi ha una editorial i uns articles sota el nom genèric de «Testimonis. Percepcions teòriques i Comunicació alternativa» i la secció «Documents».

L'editorial està signada pel director Luis E. Proaño. Tracta sobre el tema de la formació professional als països llatinoamericans. Es pregunta on cal situar-la, si a la universitat o en un altre nivell de l'ensenyament. Per altra banda, planteja el tema de l'obligatorietat o no de la titulació per a l'exercici de la professió.

L'apartat «Testimonis» compta amb una entrevista feta a Paulo Freire per José Marqués de Melo. Paulo Freire, obligat a marxar del seu país, el Brasil, durant bastants anys, analitza el problema de l'exili des de la seva perspectiva personal. El sistema que utilitzà per a sobreviure psicològicament fou el treball, incorporar-se al país que l'ocupà professionalment i procurar de continuar la seva tasca intel·lectual.

Tornat al Brasil el 1979, s'hi reintegrà ràpidament, després d'un curt període d'aclimatació. Actualment li interessa el discurs popular. Constata que al Brasil la televisió no és neutral i que la majoria de la població està situada encara dins la tradició oral. Mostra d'això és que la tirada dels llibres és molt curta, uns sis mil de mitjana per a una població de gairebé cent milions d'habitants.

Considera que els mitjans de comunicació social tenen un paper important a realitzar en la revolució, a condició que siguin utilitzats de forma altra que l'habitual.

A «Percepcions teòriques» hi ha tot un conjunt d'articles sobre la professió periodística i el seu ensenyament. Raymon B. Nixon, a «Història de les escoles de perio-

disme» dóna notícia de les escoles de periodisme, universitats i instituts de recerca que hi ha hagut a Argentina en el segle actual. El professor nord-americà és un gran coneixedor de la realitat llatinoamericana.

Juan Gorgurevich analitza a «Comunicadors i Periodistes: Necessitats d'Amèrica Llatina» el subdesenvolupament d'Amèrica Llatina. La premsa arriba a molt poques persones, hi ha una minsa exposició de les capes populars als mitjans escrits i considera que es pot parlar d'una veritable comunicació. Com a conclusions ens diu que les escoles no contribueixen al canvi social, ans al contrari; que les escoles preparen personal malgrat la saturació del mercat; que els nous professionals han d'influir en el canvi cercant la forma de participació en la gestió; que cal buscar noves formes de comunicació que omplin el buit que deixen els mitjans actuals; i finalment, que a Llatinoamèrica les masses rurals necessiten la comunicació per tal d'incorporar-se plenament a la vida social i poder participar-hi.

A «Teoria i pràctica de la formació professional» Eduardo Contreras Budge i Luis Gonzaga Motta entrevisten Daniel Prieto. Aquest argentí, especialista en comunicació, que actualment resideix a Mèxic, critica la formació que es dóna als periodistes, considera que és inadequada i de mala qualitat. Les matèries s'imparteixen de forma deslligada. Ell més aviat propugna un coneixement de la realitat que doni contingut al teoricisme buit.

En l'apartat «Comunicació alternativa» se'n descriu la tasca del Centro Nacional de Comunicación Social CENCOS. L'article s'anomena «CENCOS: un dia qualsevol de treball», fet per José Álvarez Icaza. El CENCOS és un centre mexicà de documentació, d'informació i de promoció de

la informació, inicialment relacionat amb l'Èsglésia. Després de la seva ruptura amb la Institució Catòlica, s'anirà convertint en una agència alternativa. Exposa les dificultats que això ha comportat, entre altres quedar-se sense subvencions i patir, encara, alguna repressió oficial.

A «Conjuntura» hi ha els treballs següents: «Polònia i els mitjans d'informació», per Valery Pisarek, «Avança el nord sobre el sud», per Mario Dujisin, «La protecció del periodista en l'Informe McBride», per Hernan Uribe; una Bibliografia i Taula de Discussió: «La crisi de l'ensenyament: el cas Brasil».

Finalment hi ha la secció destinada a documents.

Jordi Bertio

PROBLEMI DELL'INFORMAZIONE

Dels últims números als quals hem tingut accés de la revista de Bolonya Problemi dell'Informazione, es pot constatar en l'equip editor una atenció preferent i gairebé absorbent envers els problemes i perspectives que obre l'ús progressiu, a nivell mundial, d'una combinació tecnològica extraordinàriament productiva com és la d'informàtica i telecomunicacions, que els francesos batejaren amb un terme que ha fet fortuna a Europa: «telemàtica».

De tota manera, cal afegir tot seguit que Problemi dell'informazione no se situa en l'òrbita, per exemple, de l'informe Nora-Minc, tot i que en parteix. El que fa aquesta revista és situar el problema en el punt que lògicament li interessa de ple, és

a dir, la incidència de les noves tecnologies i fórmules telemàtiques en l'estructura i comportament de la comunicació de masses.

Sobre aquesta temàtica i sota el títol general de «Telemàtica i comunicacions de masses», se'ns presenta com a monogràfic el número VI-3, corresponent al tercer trimestre del 1981. Aquest número monogràfic recull els treballs produïts en ocasió del simposi que, amb el mateix títol, se celebrà a Roma els dies 20 i 21 de març del 1981, amb l'objecte de suscitar a Itàlia el debat iniciat ja a França tres anys abans amb la publicació de l'informe Nora-Minc.

Els textos, doncs, d'aquest número que comentem, amb una presentació a càrrec del director de la publicació Paolo Murialdi, corresponen a les ponències, comunicacions, debat i altres contribucions a l'esmentat simposi. Resenyem els títols i autors de les ponències pel seu interès: «Desenvolupament de la telemàtica en la societat de la informació: problemes de creixement i conseqüències sobre els usuaris», d'Enrica Basevi, Roberto Grandi i Giuseppe Richeri; «La cursa cap a la innovació: oportunitats, desplegaments, cultura, hàbits i capacitat d'ús», de Bernd Treusch; «Nou saber, no poder? El desafiament polític i cultural dels nous sistemes telemàtics», de Jean Louis le Moigne; i «Recerca i desenvolupament: dues polítiques diverses per a la demanda i l'oferta», de Giustino Gasbarri. Entre les altres contribucions, cal destacar: «El flux transnacional de dades i evolució del dret», de Mario G. Losano; «Itàlia (i la RAI i els editors) de cara al televídeo i el vídeotel», de Massimo Rendina; i «La circulació telemàtica de dades: alguns problemes internacionals», de Giuseppe Richeri.

És ocios d'insistir que els problemes, vasts i complexos, plantejats en aquell simposi de Roma continuen essent tots d'estricta actualitat. Les diferents contribucions aporten a la problemàtica aproximacions interdisciplinàries. El conjunt del número, en fi, presenta un interès tan ampli que aquí resulta impossible de detallar-ne els continguts més enllà dels títols ja indicats.

En una línia similar, el número VII-1 de Problemi dell'informazione, corresponent al primer trimestre del 1982, inclou un llarg assaig (pp. 7-30) amb el significatiu títol de «La política telemàtica i radiotelevisiva del govern Mitterrand», que firma Roberto Grandi. Aquest assaig, elaborat en forma de reportatge, analitza les primeres decisions preses pel govern Mauroy a França d'ençà de la victòria del president socialista Mitterrand, i en prediu les línies d'evolució futura. L'autor descriu, en primer lloc, el model radiotelevisiu en temps de Giscard d'Estaing i la recerca d'un nou model públic en la primera etapa del govern Mitterrand, i segonament estudia la transformació del «model telemàtic» des de Giscard fins al govern de l'esquerra.

Grandi avança un primer balanç del govern Mauroy en política cultural, destacant-ne el major increment percentual dels pressupostos que correspon al de Recerca Científica (512,2 %) i al de Cultura (101,3 %), així com a la creació del ministeri sense cartera de la Comunicació. Amb aquestes decisions, el primer Govern socialista confia dotar França d'una autonomia relativa en el camp de les innovacions tecnològiques, especialment en l'àmbit informàtic i de les telecomunicacions, condició «no suficient però sí necessària» per a definir un tipus de desenvolupament tele-

màtic. L'esquerra francesa ha comprès, afirma Grandi, que aquest «és un camp d'enfrontament estratègic per a qualsevol projecte de govern». Però, més enllà del programa de govern, l'autor insisteix en el gran interès per al futur que presenta el panorama francès, sobretot per dos motius: la represa del debat sobre «la cultura telemàtica» i la nacionalització dels complexos industrials electrònics (dels onze grups nacionalitzats, almenys la meitat tenen a veure amb el progrés telemàtic).

Josep Gifreu.

PUBLIC OPINION QUARTERLY

Primavera, 1982. Volum 46. n.º 1

Aquesta veterana publicació segueix en la seva acostumada línia d'oferir als seus lectors un conjunt de treballs de metodologia empírica, que tracten sobre aspectes puntuals del comportament o de les opinions del públic nord-americà.

En el número present, tenim en primer lloc el treball de Stan A. Kaplowitz i Vladimir Shlapentokh, «Possible falsificació de les dades enregistrades. Una anàlisi de la inspecció de correus a la Unió Soviètica», en el qual s'examina aquesta activitat oficial de part de l'agència que distribueix l'American Illustrated. En aquest treball hom arriba a la conclusió que les dades eren falsificades sistemàticament pels serveis de control de correus. Era fortament sospitós que les discrepàncies enregistrades fossin sempre a favor dels interessos oficials de l'Estat.

S'arriba a la conclusió que les falsificacions són possibles, es defineixen les condicions sota les quals es fan les referides falsificacions i es concreten les estratègies generals i els mètodes per tal de detectar les falsificacions.

Benjamin I. Page i Robert Y. Shapiro, «Canvis en les preferències polítiques 1935-1979». Enquesta realitzada a escala de tota la nació amb una mostra de 3.315 persones. S'hi examina com han anat canviat les preferències polítiques del públic elector al llarg de quaranta-cinc anys. Globalment l'enquesta ens mostra la considerable estabilitat que mostren en llurs opinions els electors americans. El percentatge de canvis era molt petit i quan es produïen no eren capriciosos sinó que resultaven de variacions importants en l'estatus socio-econòmic dels ciutadans.

Donald Granberg i Carol Robertson, «Contrast en els efectes en estimacions de la política del Govern Federal». Aquest article ens explica les anàlisis que s'han fet sobre les estimacions en política del govern, en tres escales diferents usades el 1980 per NORC General Social Survey. Encara que en articles previs hom havia pogut notar una tendència a l'assimilació dels contrastos, el resultat en el cas present era el d'un penetrant efecte de contrast: les actituds més conservadores dels qui responien atribuïen polítiques liberals al govern.

Aquests efectes ocorrien entre gent seleccionada amb vista a la confiança en el govern, l'afiliació al partit i les característiques demogràfiques, d'estatus, etc.

Tom W. Smith, «Efectes domiciliaris i la reproductibilitat de les enquestes. Una comparació entre el 1980 Gss i el 1980 American National Election Study».

Aquest treball analitza una experiència feta en col·laboració entre el General Social Survey, National Opinion Research Center i l'American National Election Study Center for Political Studies. Ítems idèntics eren inclosos i preguntats en totes les enquestes; així era possible de realitzar un test de verificabilitat i efectes domèstics. Hi havia diferències expressives entre les distintes cases amb una gran i molt sistemàtica diferència entorn dels ítems de no respostes. En el treball present hom analitza el valor de les possibles explicacions de tals diferències.

Ronald B. Rapoport, «Diferències de sexe en l'expressió d'actituds»: una explicació generacional». Aquí s'estudien les diferències que s'observen entre els dos sexes en les enquestes. Les dones mostren un percentatge de «no ho sé» molt més alt que els homes. Aquestes diferències són menors entre generacions actuals que entre les passades.

Jordi Berrio

PUBLITECNIA

Revista del Instituto Nacional de Publicidad.
Nº 60 (quart trimestre de 1981)

La secció «Temas y Problemas», la més important de la revista, consta de tres treballs. El primer, «Lenguaje y creatividad», de José Antonio González Martín, subtítulat «Aportaciones teóricas para una teoría general de la productividad», propugna l'estudi del procés creatiu des de noves perspectives, a la qual cosa pot ajudar la

descripció del funcionament del llenguatge. El lingüista explica, a més, per què s'ha de substituir el terme de «creativitat» pel de «productivitat», «ya que nos permite identificar a ésta en sentido amplio, con el concepto althusseriano de práctica».

A William Bernbach es deu l'article intitulat «Los hechos no bastan». L'home que canvià la imatge de la publicitat americana amb missatges senzills i creïbles assegura que «la publicidad es un arte y una ciencia», mentre afirma que només coneixent la naturalesa humana es pot arribar a una autèntica comunicació amb el receptor, això és, incitar-lo a consumir.

«Varios aspectos prácticos en el manejo de presupuestos publicitarios», el tercer dels articles, es deu a Juan Manuel Mazo, director de la publicació. Es tracta d'una anàlisi molt documentada sobre els sistemes de retribució de l'agència per comissió.

La ponència de Rafael Alberto Pérez «La imagen, su medición y nuevas técnicas de mejorar la imagen», presentada a les Jornades sobre Comunicació financera, serà la que conformi l'apartat «Estrategia». L'autor introdueix el concepte d'«imatge» i destaca la importància que té, en qualsevol campanya publicitària, fer un estudi previ de la imatge de la casa/producte. Presenta mètodes d'investigació i tècniques per a millorar una imatge deteriorada.

José López Yepes ocupa la secció «Documentos» amb unes «Reflexiones sobre la función de la prensa y la documentación en la investigación histórica». Aquest article destaca la importància de la premsa com una part de la documentació, explica el concepte de document i defensa que la ciència de la documentació sigui considerada una disciplina.

Dos articles conformen la secció «Investigación». L'un, «Publicidad de los diarios de Madrid», es deu a Eduardo Gorostiaga. L'altra és un recull de la inversió publicitària feta al 1980. Aquest, ple de xifres i requadres explicatius, ens ofereix els escandalls d'inversió en publicitat per mesos, les marques i sectors de la producció que més diners gasten i la proporció de publicitat inclosa a televisió, ràdio, cinema i tanques.

Maria-José Recoder

PUBLIZISTIK

Quadern 4. Any 26, 1981

El darrer número de l'any 1981 de la revista s'obre amb un article destacable de Manfred Rühl i Ulrich Saxer titulat «25 anys del Consell Alemany de la Premsa. Una ocasió per a reflexions sobre una ètica del periodisme i de la comunicació de masses científicament fonamentada». El treball, que recapitula la tasca desenvolupada per l'organisme alemany, fa notar l'absència d'aportacions científiques sobre els problemes ètics que planteja la premsa i la comunicació, en contrast fort amb d'altres aportacions abundoses, com ara les que s'han produït en el terreny de la descripció empírica i analítica dels mitjans. La proposta de reflexió dels dos professors universitaris passa per la consideració que, a diferència de l'ètica tradicional, el que cal és explicar no tan sols com ha de ser l'ésser humà sinó com realment es

320 comporta i quins són els seus sistemes de valors.

Un segon treball, a càrrec d'Ulrich Paetzold i Jan Tonnemacher, planteja els problemes que impliquen les noves tecnologies de la comunicació pel que fa a conseqüències socials i econòmiques. Sota el títol «Dimensions de les noves tècniques d'Informació i Comunicació. Situació i prognosi» es passa revista a les més importants tecnologies: cable i videotext, principalment.

Dins d'una tradició d'anàlisi comunicatives que ja comença a fer gruix, cal assenyalar també l'estudi que presenten Kendall L. Baker, Helmut Norpoth i Klaus Schönpath d'anàlisi dels debats televisius dels candidats electorals, en aquest cas a les eleccions alemanyes de 1972 i de 1976, al Bundestag. Cal recordar, en aquest sentit, que el primer debat televisiu d'aquest tipus fou el realitzat a la campanya presidencial nord-americana de 1960 entre John Kennedy i Richard Nixon, i que fou ja estudiat immediatament per Sidney Kraus en una compilació d'articles, «The Great Debates. Kennedy vs. Nixon, 1960, Bloomington, 1962». En aquest cas l'estudi tracta sobre els debats entre els diferents caps de fila i realitza una aproximació quantitativa a la forma, als continguts i, finalment, al judici del públic.

L'article següent és una aportació certament nova sobre la història i l'estructura de la premsa israeliana, des de la implantació de les primeres colònies sionistes a finals del segle XIX, fins a l'actual estat d'Israel. N'és autor la doctora Mirjam Michaelis, treballadora industrial al Kibbuz Dalia i escriptora free-lancer en alemany i hebreu.

Finalment, cal assenyalar les aportacions de Wilhelm Klutentreter, «Karl d'Estèr i la ciència del diari. En el seu 100 aniversari (11 de desembre de 1981)», i de Hans Bohrmann i Arnulf Kutsch, «Karl d'Estèr (1881-1960). Notes amb motiu del 100 aniversari». Ambdues aportacions donen el perfil d'una inquietud i d'un treball científic dins l'estudi del periodisme, que per desgràcia està començant a ser oblidat fins i tot en el seu propi país, i no diguem ja entre els estudiosos dels mitjans de comunicació no germànics que amb prou feines el coneixen.

L.B.

ZEITSCHRIFT FÜR SEMIOTIK

Volum 3, quadern 4, 1981

La revista de la Deutsche Gesellschaft für Semiotik acaba el seu tercer any amb aquest darrer quadern dedicat al tema monogràfic «Psicosemiòtica experimental: Percepció, Representació, Concepte». Les aportacions que es realitzen sota aquesta rúbrica vénen a completar el número anterior (vol. 3, quadern 2/3) dedicat al tema «Percepció i societat», i reflecteixen un interès explícit de la semiòtica alemanya contemporània en els temes més vinculats a la psicologia i sobretot a la percepció, potser en una explicable continuació de la tradició de la Gestalt.

Dels treballs agrupats en aquest número en destaquem dos, pel seu caràcter clarament oposat i polèmic, els de Werner Wippich i de Michael Bock. Cada un sosté

un model diferent d'anàlisi de la percepció icònica i verbal. El primer proposa una dualitat de codis, un per a cada modalitat perceptiva, mentre el segon proposa precisament la unificació del model perceptiu d'imatges i conceptes verbals en un de sol. En una aportació que incideix també en la polarització entre la teoria d'un sol sistema de representació i la teoria dual, Johannes Engelkamp distingeix entre «Aspectes sensorials i aspectes motors del significat», en el ben entès que els aspectes sensorials són només una part del significat però mai el significat sencer, que necessita obligatòriament una explicació a partir dels aspectes motors de la representació, concretament a l'hora d'explicar la frase. Finalment, cal ressenyar dues aportacions més, centrades sobretot en la representació psicològica de la imatge, que són les de Wiel H. Janssen, «Representació i percepció. Una prova de les seves relacions amb l'ajuda del paradigma selectiu d'interferència» i les de Hans-Georg Bosshardt, «Representacions-Moviments fronterers entre ciència i comprensió ordinària».

El número es completa amb la contribució de Martin Krampen sobre un experiment interdisciplinari entorn a la vida i el treball en un medi amb forta presència vegetal. «Arques verdes» explica les reflexions, no totes de tipus estrictament semiòtic, que es desprenen d'un treball que ja dura quatre anys i en el qual participen un dissenyador, un jardiner, un metge, un arquitecte i el mateix Krampen com a semiòtic i piscòleg. «Com assenyala von Uexkull, la crisi del medi ambient no és cap crisi econòmica —diu el professor berlinès—. sinó una crisi de les relacions entre els humans i la naturalesa». El tre-

ball interdisciplinari sobre jardineria està dirigit precisament a intentar de veure com una vida en un medi vegetal pot millorar aquestes relacions.

En el capítol de debat que la revista reserva cada número per a temes especialment polèmics, Gereon Walters intervé en una polèmica sobre la semiòtica de Lambert, i més concretament sobre el concepte de diagrama lògic. El Neues Organon de Lambert (1728-1777) planteja entre d'altres coses la constitució dins la teoria del coneixement d'una doctrina dels caràcters exteriors d'allò que és cert, la qual anomena semiòtica, i entorn d'ella desenvolupa una teoria del signe. Se'l pot considerar, i de fet se'l considera a Alemanya, un dels pre-fundadors de la semiòtica contemporània, malgrat l'escàs coneixement que de la seva obra existeix fora de l'àrea germànica.

Una darrera aportació, dirigida i interessant sobretot per als lectors alemanys, consisteix en un petit resum sobre l'estat de la semiòtica a França, dins de la rúbrica que ve dedicant la revista a panorames científics per països. Si bé articles com el dedicat a la semiòtica al Brasil, aparegut en un número anterior, té un interès extraordinari per al lector hispànic, aquest, «Semiotik in Frankreich», de Klaus Dirscherl no dona cap nova pista a l'abundós coneixement i traduccions de les diferents escoles franceses.

L. B.